

בית המדרש בית ישראל

תיקון ליל שבועות
ענין: ברכת התורה

מראה
מקומות

7

תורה שחייב לעסוק בה תמיד כשמפסיק בין זרקה ללימוד לא הוי הפסק מאחר שזאתו זמן שהפסיק היה מחויב ללמוד: וא"ת למה לו לירושלמי לומר על הנפטר בזה רבה שזריך שילמוד מיד שהרי לעולם הוא לומד שהרי קורא ק"ש אחר אהבה רבה ואפשר לומר

צריך לברך מפני שברכה שניה שלפני קריאת שמע שהיא אהבה רבה יש בה מעין ברכת התורה ופוטרת אותו. ודוקא אם לומד מיד אחריה אבל אם הפסיק בנתיים אינה פוטרת (יג) [ב] ואם לומד מיד אחריה שאז היא פוטרת

ומ"ש ודוקא אם לומד מיד אחריה וכו'. אם כתבו המוספות בירושלמי יש הא דאמרין דכבר נפטר באהבה רבה והוא ששנה על אחר פירוש לאלתר שלמד מיד באותו מקום וגשאל ר"י כגון אנו שאין אנו לומדין מיד לאחר חפלת השחר אמאי אין אנו מצרכין ברכת התורה פעם אחרת כשמחזילין ללמוד והשיב ר"י דלא קיימא לן כאותו הירושלמי הואיל ומלמוד שלנו לא אמרו. ועוד אפילו לפי הירושלמי דוקא אהבה רבה דלא הוי עיקר זרקה לזכרת התורה דעיקר אהבה רבה לק"ש יתקן ובשילהו אינו

נפטר מצרכת התורה אלא אם ילמוד מיד וגם לא יעשה היסח הדעת אבל זרכת חזר צנו ולעסוק בדברי תורה שהן עיקר לזכרת התורה פוטרות כל היום ואם תאמר מאי שנא מסוכה שזריך לברך על כל סעודה וסעודה לישב בסוכה ויש לומר דשאני תורה שאינו מייאש דעתו וכו'. והנרפטים נהגו לומר פסוקים דזכרת כהנים כו' מפני הירושלמי דנבי שילמוד על אחר אבל אין זריך כמו שכתבתי כבר עכ"ל פירוש דוקא אהבה רבה כששונה על אחר אין זריך לחזור ולברך אף על פי שלא זיכך צבקר זכרת התורה כמו שכתב ה"ר יונה והטעם הוא מפני שגילה דעתו זמה ששונה על אחר שלדעת כן קרא ק"ש לזאת בה ידי חובת ק"ש וידי חובת הקריאה אבל אם לא שנה על אחר גילה דעתו שמתחלה לא קרא אותה אלא לדעת חיוב ק"ש בלבד ולא לדעת חובת הקריאה אבל זכרת התורה שתקנוה לחיוב קריאת התורה כיון שזריך אותה צבקר קודם פרשת התמיד ומשנת איזהו מקומן וצרייתא דרבי ישמעאל אע"פ שלא שנה על אחר מיד לאחר פרשת התמיד וכו' היא פוטרת כל היום ולא אמרינן הכא גילה דעתו שמתחלה לא אחר פרשת התמיד אלא לזאת ידי חובת קרבן תמיד וכן משנת איזהו מקומן לזאת ידי חובת שאר קרבנות וכן צרייתא דרבי ישמעאל לזאת ידי חובת מדרש דמורת כהנים בלבד אבל לא לדעת חובת שאר הקריאה אלא כיון דזכרת התורה עיקרה ניתקנה לחיוב קריאת התורה היא פוטרת כל היום אע"פ שלא שנה על אחר ואין זריך לחזור ולברך כשקורא בתורה באמצע היום אע"פ שהפסיק הרבה בין זכרת התורה שזריך צבקר קודם פרשת התמיד ובין לימודו עכשיו באמצע היום והקשו על זה דמאי שנא מסוכה שזריך לחזור ולברך על כל סעודה כיון דהפסיק וכולי אח"כ כתבו דהנרפטים לא חילקו בין אהבה רבה לזכרת התורה שצבקר קודם פרשת התמיד דאפילו כשזריך זכרת התורה קודם פרשת התמיד אם לא שנה על אחר מיד קודם פרשת התמיד וכו' אמרינן גילה דעתו שלא קרא פרשת התמיד אלא לזאת ידי חובת קרבן התמיד וכו' ולא לזאת ידי חובת הקריאה ועל כן נהגו לומר פסוקים דזכרת כהנים וכו' קודם פרשת התמיד וכו' כדי לזאת ידי חובת הקריאה דהשתא ודאי אף על פי שהפסיק טובא חוזר וקורא בתורה ואין זריך לברך ומסקנת המוספות אבל אין זריך דכיון דזכרת התורה עיקרה ניתקנה לחיוב קריאת התורה אע"פ שלא קרא פסוקים דזכרת כהנים וכו' אלא פרשת התמיד לא אמרינן גילה דעתו וכו' הארכתי בצירוש דברי המוספות לפי שהז"י האריך בהננתו מדצרייהם שצבצרים דכשזריך זכרת התורה אפילו לא קרא שום קריאה כלל אלא הפסיק בין זרקה לקריאה כשצא לקרות אחר כמה שעות אין זריך לברך זכרת התורה

דכבר אפשר שאינו קורא ק"ש סמוך לזהבה דהא איכא מאן דאמר בסוף פרק קמא דזרכות (טז) דהא דתנן אמר להם הממונה זרכו זרכו זרכו אמת והם זרכו וקראו עשרת הדרכות שמע והיה אם שמוע זרכה אמת היינו יוזר אור וא"כ אחר ק"ש

אומר אהבה רבה וכל כהאי גוונא אינטריך הירושלמי לאשמועינן שאין זכרת אהבה רבה פוטרת מצרכת התורה אלא כשלמד מיד דוקא [ז] ועוד יש לומר דק"ש ומפלה לא חשיבי לימוד לענין זה דצברי תחנונים ומפלה לחוד וצברי תלמוד תורה לחוד וק"ש כצברי תפילות הוא: וז"ש שמוע מדברי הני רבותא שהנפטר באהבה רבה ולמד מיד והפסיק אינו זריך לחזור ולברך כל היום וכן כתב הרא"ש (סי' יג) בהדיא ומלאמי שכתב הרשב"א (זרכות יא: ד"ה השכים) שם הראב"ד יש גירסאות שגורסין והוא שקרא על אחר ולאחיה גירסא כל שקרא ק"ש סמוך לאהבה רבה יאל ידי זרכה כל היום לפי שכבר זיכך על התורה פעם אחת צבוקר אבל לפריש דגרסי והוא ששנה על אחר אין הזכרה מוויאחיה אלא מידי קריאה הסמוכה לה הא אם הפסיק וחזר וקרא זריך הוא לחזור ולברך: והרא"ש (טז) כתב כצברי ר"י וזה לשונו בירושלמי מסיק והוא ששנה על אחר ונראה דהיינו זכרנה של אהבה רבה דלא מחזי לשם זכרת התורה אלא בשונה על אחר ואם שנה לאלתר או נראית זרכה לשם עסק התורה כמו לשם ק"ש ואז לא ינטרף לברך כל אותו היום אפילו יפסק ללמוד ויחזור וילמוד וכן המצבך על התורה ולמד אין זריך לחזור ולברך אם הפסיק באמצע לכך הולך לומר והוא ששנה על אחר על הנפטר באהבה רבה ולא על המצבך זכרת התורה דאי לא מימא הכי הוה ליה להשמייענו בעלמא דהפסק שצאמצע עסק דהוי הפסק וזריך לחזור ולברך כל שכן הנפטר באהבה רבה ואף אם תמצא לומר דאין חילוק בין הנפטר זכרת התורה לנפטר באהבה רבה מכל מקום מסתבר שבי אדם שרגילים תמיד לעסוק בתורה ואפילו כשיולאים לעסקיהם ממהרים לעשות זרכיהם כדי לחזור וללמוד ותמיד דעתם על לימודם לא חשיבא הפסק לענין זרכה ואף אם לומד זלילה הלילה הולכת אחר היום ואין זריך לברך כל זמן שלא ישן לכך מי שרגיל לישן ביום שינת קצב על מטתו הוי הפסק וזריך לחזור ולברך עכ"ל וכתב עוד כיוצא בזה שאל ר"י את ר"ת אם זריך לברך על השינה בסוכה והשיב לו שכל מנחת סוכה שמקיים אדם מסעודה לסעודה כגון שינה וטיוול זרכה לישב בסוכה שזריך על הסעודה פוטרתו מלברך עליהם ולדבריו אפילו הסית דעתו מלישן כגון שיאל למלאכתו ושז נמלך אין זריך לברך כל שכן מי שדעתו טרוד על לימודו אם יאל למלאכתו ולעסקיו לא הוי הפסק ע"כ: מדבריו משמע שהוא סובר דלא אמרו והוא ששנה על אחר אלא דוקא כשנפטר באהבה רבה אבל אם זיכך זכרת התורה לא זעינן שישנה על אחר והיכא שנפטר באהבה רבה ושנה על אחר והפסיק וכן אם זיכך זכרת התורה ולמד בין על אחר בין אחר כמה שעות והפסיק אח"כ כשחוזר ללמוד אינו זריך לחזור ולברך ואע"פ שכתב ואף אם תמצא לומר דאין חילוק בין הנפטר זכרת התורה לנפטר באהבה רבה לאו למימרא דצבצרא ליה חילוק צנייהם מכל מקום צניי אדם שרגילים תמיד לעסוק בתורה וכו' לא חשיבא הפסק אבל לעולם אינו ז"ל צבצרא ליה זכרת התורה

פרישה

(יג) ואם לומד מיד אחריה כו' או שבירך זכרת התורה כו' והפסיק. וא"ת מאי שנא מסוכה כו' עיין דרישה:

דרישה

[ב] ואם לומד מיד אחריה כו' עד והפסיק אחר כך בלימודו אין צריך לברך. ואם תאמר מאי שנא מסוכה שאנו צריכין לברך על כל

הגהות והערות

[ז] עיין לעיל סי' מו בסופו ב"י ד"ה והוקשה לי:

מאימתי פרק ראשון ברכות

ורבנן אמרי אהבת עולם וכו'. הלכך תקינו^ב לומר שמעמית אהבה רצה ובערצית אהבת עולם^א: **שכבר** נפטר באהבה רבה עד ה'קרבן נימרינהו ב'ב'ו'הו. בירושלמי^ג יש הא דלמרי שכבר נפטר באהבה רבה והוא ששנה על אחר פירוש לאלתר שלמד מיד צלמוהו מקוס. ונשאל להרז ר' יחזק כגון אלו שאין אלו לומדין מיד לאלתר תפלת השחר עד שנתנו טרודין והולכים כך בלל למוד על אמצע היום או יותר אמאי אין אלו מצרכין ברכת המורה פעם אחרת כשאלו מתחילין ללמוד. והשיב ר"י ללל קיימא לן כאלומו ירושלמי הואיל וגמרי שלנו לא אמרו ואין צריך לאלתר ללמוד. ועוד אפי' לפי הירושלמי דוקא אהבה רבה דלא היו עיקר ברכה לברכה המורה דעיקר אהבה רבה (ז) לק"ש נחקר ונשפיל א"י^ד אינו נפטר מצרכת המורה אלא אם ילמוד מיד וגם לא עשה היסח הדעת. אבל ברכת אשר צמר צנו וצרכת לעסוק בדברי תורה שכן עיקר לברכה המורה פועלות כל היום. ואל"מ מאי שנה מסוכה שצריך לנרן על כל סעודה וסעודה לישב צסוכה. וי"ל דלאני תורה שאינו מייאש דעמו לכל שעה אדם מחוייב ללמוד דלמתי^ה והגית צו יומם וילה^ו והיו כמו יושב כל היום^ז בלל הפסק. אבל אכילה צסוכה יש שעה קצונה. ואל"מ מפני מה אין אלו מצרכין לישן צסוכה. וי"ל דצרכת דלכילה שמצרכין לישב^ח פועלות. א"י משום שמה לא י"שן והיו צרכת לצטלה שהיו אין צדו לישן כל שעה שירלה. והיה אומר ר"מ כשאלם עומד ממטמו צלילה (צשתי^ט) ללמוד שא"ל לנרן ברכת המורה מפני שצרכת המורה של אחרת ולא נהירא. והנרפטים נהגו לומר פסוקים (י) וצרכת כהנים וגם אלו דברים שאין להם שיעור שהיא משנה (פ"א דספא) ואלו דברים שאלם אוכל פירומיהן כו' שהיא צרימא^י (מס' שנה קס). מפני הירושלמי דצעי שלמוד על אחר. אבל א"ל כמו שכתבתי כבר: **ה"ג** ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל. אבל לא גרסינן

יוצר אור ובורא חשך (א) (עושה שלום ובורא רע). לקמיה מפרש אידך מאי היא דלילו צרכת דישמחמ אינה מן המניין שהיא לאחר פסוקי דזמנה כמו צרכת הלל ואומרים אותה קודם זמן קריאת שמע אם ירלו: בדכתיב קאמרי. כתיב בקרא יוצר אור וצורא חשך עושה שלום וצורא רע: **שכבר** נפטר באהבה רבה. שיש צה מעין צרכת המורה וכן בלצנו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורמך^א ותלמודם תקי לעונך: **בדרש**. הוא קרוצ למקרא כגון מכלתא וספרא וספרי שהם מדרשי מקראות: **בגמרא** אין צריך לברך. אפילו קודם אהבה רבה קאמר והכי מוכח מילתא צפסמ שני^ב: אף בגמרא צריך לברך. שהוא עיקר המורה שממנו הוראה יוצאה. גמרא היינו צכרת עטמי משנה ומירוי משניות הסומרות זו את זו ותקורי משמך: **ומברך**. ברכת המורה: ור' יוחנן מסיים בה הכי. דצעי פתימה צצרוך ותמימה צצרוך: **הערב נא ה'** אלהינו. יערנו עלינו לעסוק בהם מלשה: ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל גרסינן. ולא גרסינן למדי חקין שאין זו ברכה הודאה על שעבר אלא לשון צקשה ודוד כי אמרה (מהלל קט) לל לשם ברכה אמרה אלא בלשון צקשה והכי קאמר ה' שמה צצרוך למדי חקין: וזו היא מעושה שבברכות. המורה לפי שיש צה הודאה למקוס וקילוס למורה ולישראל: **תנן התם**. צמס' ממל: אמר להם הממונה. הוא סגן הכהנים כדלי' ציומא^א היינו סגן היינו ממונה (פירשי' שם טו:): **ברכו** ברכה אחת. לקמן מפרש מאי היא ומן הצרכות שלפני ק"ש היא דהתם מסדר לכוליה סדר עבודת השחר וקאמר דלאחר סקדו האצרים ע"ג הכנש ומלמסו ירדו וצלו להם ללשכת הגזית לקרות את שמע והדר מני אמר להם הממונה צצרו ברכה אחת והם צצרו וקראו עשרת הדברות: וברכו את העם. עם העם: ועבודה. צציל משעודה שעשו היו מצרכין אחריה רצה ה' אלהינו עבודת עמך ישראל ואפי' ישראל ותפלתם תקבל צצרון צצרוך המקבל עבודת עמו ישראל צצרון. אי נמי שאומך לנרן צצראה נעצוד^א: וברכת כהנים. לנרן את העם וצשאר תפלה לא היה להם פנאי וחק זמן קריאת שמע לא הגיע כדלמרינן צצמכת יומא (דף לו ע"ב) הקורא את שמע עם אנשי משמר ועם אנשי מעמד לא ינא לפי שאנשי משמר מקדימין כו': מוסיפין ברכה אחת. לקמיה מפרש לה: **במשמר היוצא**. שהמשמרות מתחלפות ציוס השצת כדלמרינן צצמכת סוכה (ז' טו:): משמר היוצא עושה תמיד של שחר ומוספין ומשמר הנכנס עושה תמיד של צין הערצים וציוסין: מאי ברכה אחת. דקמני ירשא איוו מן הצרכות הוא אומר: **איא בפירוש** אתמר. לא שמוע מפי ר"ל שאמ' צצירוש

(א) פסוקים דף ג. ושי"ג
(ב) פסוקים דף יא: ושי"ג.
(ג) לקמן דף יב ע"א.
(ד) ימי מוס' מה מ. ד"ה.
(ה) זמני. (ז) לקמן דף יד:
(ו) עין חוס' סוטה לט.
(ז) ד"ה (ו) ושי"ג מוס'
(ח) עין מ. ד"ה שהלל
(ט) מוס' לקמן מו.
(י) כל הצרכות מוס'
(יא) פסוקים קד: ד"ה מוס'.
(יב) ממד דף צב.
(יג) ד"ה הממונה ועיי' שם
בחדריה אמר שחוק
(יד) ירושלמי סוטה
(טו) פרק ז ה"ג. (י) בפרקין
הלכה (ט ע"ב).
(ס) וירושע א ה.
(ז) מנחות דף צב.
(מ) תהלים קיט יב.

גליון הש"ס

בגמ' לעסוק כו'. צציר'
ועוסק כו'. צציר'
הירושלמי וצצירי מוס'מך
הש"ס: שם הלך כו'.
צציר' והל"ה הגויסא
אמר ר"ש הלך:

הנהרות הב"ח

(א) שם ולימא יול:
(ב) שם שלם וצורה את
הכל מי קא אמרינן
דכתיב: (א) רש"י ד"ה
יול וכו' וצורה את הכל.
לקמיה מפרש: (ד) תוס'
ד"ה שכבר וכו'. לק"ש
מקן ובשביחלה אלו
לכל ומינה הוא נמקס:
(ה) בא"ד דברכת (ז)
כהניס:

תורה אור השלם

א יוצר אור ובורא
חשך עושה שלום
ובורא רע אי' עושה
כל אלהינו וירושע מה ו'
בפרקין ח' נראה לי
א' וצרכת עוקף אהבתך
על כן משתתך חסר:
(וישע א. ב.)

ליקוטי רש"י

לישנא מעיניא. לשון
ממס למוז אחר לשון למ
ונקי. שמנה ודקן נקי
הדעה לספר בלשון נקיה
[פסוקים ג]. ואהבת
עושה אהבתך. אמר
לי לאחר לנסח ישראל
אצטע עלם אהבתך
[ישיב לא. ב]. הנה
משפטים.
ומברך. על המורה
[לקמן יד]. ב'משמר
היוצא. שהמשמרות
מתחלפות צצמז וזענד
סוכה וזו ענדת צצרת
אחתי. אלא מב'א'א
אחתי. דלמתי כו'
מעיה מילתא אחרתי
ודייקת מינה [עירובין מו].

הנהרות וציונים

(א) תיבת "אלא" ליתא
בכתי' ועיין תוס' שבת
צח ע"א ד"ה אטעבי
שאין דרך הגמ' לומר
"אלא" במקום שלא
הוזכר אמרו אהבה:
(ב) גרסת הירוש' והרא"ש
אמר רב יהודה אמר
שמואל אהבה רבה
ורבנן אמרי אהבת
עולם תניא נמי אהבה
אין אומרים אהבה
רבה אלא אהבת
עולם וכן הוא אומר וכו'
(וכי' בכת"י): [ג] בורב
דבר' הגי' כך אי' הונא
למקרא ולמדרש צצרוך
צצרוך צצרוך וכו'
אצרו אמר צצמקא
ולצמקא צצרוך צצרוך
למשנה א"צ צצרוך
ור' יוחנן אמר א"צ
למשנה נמי צצרוך
צצרוך אמר בר חיאי בר
אשי וכו'. וכתיב בק"ש
דפשוט הוא שואת עיני
היהת לפני רש"י ה"כ
פירש גבי מדרש הודא
נמי קורב למקרא. אמר
הירושלמי שלפני אהבה
הירושלמי וצ"פ ג'
גירסת המדרשיל ע"פ ג'
אחרת בזה: [ד] הונא כן
ע"פ ה"ה הרא"ש
ובמהרש"ל ליתא:
(ה) במהרש"ל ליתא כן.
אולם הצ"ח ובה"י
מותרים ונעבורג
מחוקה וכן ברא"ש
ליתא. והיה דוד כתב
בשם מהרש"ל עצמו
שהוא ט"ס דהכא קאי
אעיקר הברכה אי צצרוך
לברך אתלמוד או לא:
עין צל"ה, רש"י,
מהר"ק ויהת מן הקשר
ע"ז ולפי ג' הירוש'
בברצ' צ' נחא (רש"י
טריש): [ז] ברב אלפס
אי הוא דרב המנונא
מעושה כו' (גליון)
אמר רב פפא הלכך
וכו': [ח] הוסיף בכתובות
ח ע"א ד"ה שהכל נתי
צצירינהו צצירוייהו
דיש כגון שתי ברכות לא
שליש עייש: [ט] [גליון]
שגנת הדפוס והוא
(גליון) דבריי ובכתי'
הגירסא ור' זיקא וכו':
[י] צ"ל וכן ותלמודם
(כ"ה) ברש"י שבריי:
רשם הנוסח חוקי חייב:
[כ] צ"ל צצירי
(גליון) עיין רש"י דף
[ל] צ"ל בפרק שני דף
(גליון) וזה לשון
הצ"ח היה כתוב
בפירוש רש"י בש"ש
והוא ר"ת בפרק שני
וענה הקורא וסבר שהוא
ר"ת "בפסח שני"
[מ] צ"ל בצנהדרין (ט
ע"א) (מהר"י לנא).
[נ] בתוספות הרא"ש
דג"ו: [ס] בתוספות ר"פ
נוסף צצמקי צצשה
מפ'אחתי: [סא] לומר
הה"ס בב"י אורי סי' טו
ובשבל כ"ב וכו':
[סב] בתוספות ר"פ נוסף
צצמקוד: [סג] בתוספות
ר"פ נוסף צצסוכה: [ק]

הנהרות וציונים

מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא מאי צרכת אחת יוצר אור: זאת אומרת. דקמני צצרו צרכת אחת: מצינו אין מעכבות זו את זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת נפקא מינה ידי חוצנו צהיהו צצירן ואין הצרכת מעכבת לומר שאין זו מועלת בלל זו. ומהכא שמע ר' זיקא דס"ל לר"ל דהך צרכת אחת יוצר אור היא: אי אמרת בש"מא יוצר אור הו אמרי. ולא אהבה רבה וע"ג דמטא ליה זמנא שאף צלילה ראי לומר וכל שכן דכיון דלמרי יוצר אור ודאי מעושה זמנא ופ"ה לא למרי אלא יוצר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמר שמע מינה צצרות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא

הלכות ברכות סימן מז מח

לחזור ולברך כשילך לבית הכנסת * המשכים (ל) קודם אור היום * מברך כל סדר הברכות חוץ מברכת הנותן לשכוי (יג) [ה] [לא] בינה (לב) ופרשת התמיד (ע"ל סי' א' סעיף ו') שימתין מלאומרה עד שיאור היום: הגה ולכתחילה יטול ידיו קודם שיצרך ללמוד ואם לא היה לו מים יכול (לג) ללמוד ולצרך בלא נטילה כמו בשאר ברכות שמצרך קודם נטילה כלעיל סי' מ"ו (אגור): יד * קנשים (לד) מברכות ברכת (יד) התורה:

אם ק אגור בשם מהרי"א מלין

מח אומרים פרשת התמיד ופסוקי קרבן שבת אומרים אצל פרשת התמיד. וכו' סעיף א':

הגה ואומרים פרשת (א) [א] [א] (א) התמיד וי"א סדר המערכה ורצון העולמים אהה ליתנו וכו' ואם אי אפשר לאומרו

באר היטב

אם נעור כל הלילה כשמאיר היום לרצך לנצך שלא היה דעמו לפטור רק ליום א' מ"א: (יג) בינה. וכתבם וכוהר איתא שיוכל" לומר הנותן לשכוי בינה מיד אחר חלות. וכתב המ"א ונ"ל דוקא אם שמע קול תרנגול ומ"מ טוב לזוהר לכתחלה. וכתב ע"ת דצדיעבד ינא ונ"ל לחזור ולצרך ביום: (יד) התורה. דהא חייבת ללמוד דינין שלהן ועוד דחייבת לומר פרשת הקרבנות כמו שחייבת בתפלה א"כ קאי הברכה ע"ו. ז"ל: (א) התמיד. מעומד דומיא דקרבנות שהיה בעמידה וע"ל סי' א' ס"ק

שערי תשובה

מלחא שאם היה דעמו רק לפטור לימוד זה עד שעת שינה שנית פשיטא שצריך לחזור ולצרך כשקם שינה משא"כ כשתחא אעפ"י שדעמו לחזור ולישן מ"מ כדי שלא להרצות בצרכות דעמו לפטור כל היום לכן א"ל לחזור ולצרך: [ה] בינה. ענה"ע ועיין מג"א שרמו לדברי הזהר. ר"ל דאיתא שם דכד קרא גברא ברכיו כו'. ובש"ס כתב דלדין אפילו לא שמע מצרך וכוהר ר"ל שע"י הגבר היו יודעין שהוא חלום לילה ע"ש ועיין במח"צ בשם פרדס לרש"י כת"י וכן כתב הארי"י ז"ל וכן נהגו לצרך ברכת הנותן לשכוי באשמורת כו'. ע"ש: [א] התמיד. ענה"ע ועיין מג"א שכתב פרשת הקרבנות יאמר בעמידה כו' ובכבוד שור כתב דא"ל לעמוד אפילו בפרשת התמיד שהביא המג"א מע"ה ומעולם לא ראינו מאן דהש ליה וכו' צ"ל ובמח"צ כתב שרמ"ם בחורה לא השו לזה וכן העלה מור וקציעה וכתב שראה להגאון אביו ז"ל שאמרו מיושב ובש"ס כתב להוכיח כן מדברי הארי"י ז"ל גבי פסוק ה' מלך. ועיין שם נצ"ש שכתב מה שאומר כאלו הקרבתי קאי אבעלים שנתן לכהן וא"כ אין לרצך לעמוד ובפ"מ כתב ומ"מ בפרשת התמיד ראו לעמוד שקורין בצבור בקול רם ובנצ"ש כתב שם דמ"ש צ"ל שיקרא צנה"כ דוגמת העבודה גם כן אין לחוש לזה אך הואיל ונפיק מפומיה דר' כרוספדלי לשון גממי כנסיות כו' טוב לעשות כן. ועיין לקמן מ"ש על דברי הדריך חכמה זה וע"ש שכתב מ"ש בעידורים כאלו הקרבתי או כאלו הקרבתי אינו נכון כי הקרבתי בפרשת חטאת אבעלים קאי משא"כ בתמיד אין יחיד מיקרי בעלים ובטור כתב כאלו קרב כו' זה נכון ע"ש ומשום הא לא אריא וכדאמרינן במענית שלכך חיקנו מעמדות לפי שאין קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גבו לפיכך חיקנו כו' והיינו לפי שכל אדם מישאל יש לו חלק בתמיד ליצור שנקמין בתרומת הלשכה והו"ל כאלו הם נחמו לכהן נעדם קרבן התמיד וא"כ כשאומר יה"ר בפרשת התמיד נמי שייך לומר כאלו הקרבתי או הקרבתי והיינו ע"י הכהן שהוא שלוחא דידן ודחמנא. ומ"ש

ביאור הלכה

רק עד שיקום משניה בצוקר ולזה קאמר דאינו כן אבל פשוט דגם הוא מודה דשינת קבע אפילו בתחלת הלילה היו הפסק ודמשמע גם מלשון הבי"ב בסוף ד"ה וכתב עוד האגור ע"ש. ועוד לא שצקתין כל הני פשיטותא דהרבה גדולים שפוסקין לרצך לחזור ולצרך משום ספיקא דמ"ג דהלא הבי"ב נעצמו והפרי"ח והגר"א וא"ר מזריינן אפילו בשנית קבע ביום לחזור ולצרך ונהי דשם אנו מחמירין קדמת יחדלה עכ"פ בשנית קבע בלילה שאמר זה גדלי יש לצרך: * המשכים קודם אור היום וכו'. עיין במ"צ נסק"ל ובדיעבד אם מירך גם ברכת אלהי נשמה והמעביר שינה כראוי צפעס הראשון דעת הפר"ם דחור ומצרך אלו השתי ברכות כשקם צפעס שנית ממטמו והפסיק עמו הח"ח לענין ברכת המעביר שינה ומש"מ נסימן ו' משמע דלא יחזור ויצרך וכן משמע מהד"ה ונפין ברכות להקל. ואם תקפה עליו שינה לנו"ע אין לו לחזור ולצרך אוחס [פרי"ח נבי" מ"ו]: * מברך כל סדר הברכות חוץ כו'. עיין במ"צ נמה שכתב והאחרונים וכו' היינו המ"א בשם הזהר והגר"א והפרי"ח והח"א ומה שכתבתי אך י"א וכו' הוא מדברי הח"א ובשע"ת אית' דיש מקילין מה ג"כ ולפי הבאר היטב והדה"ת יש להחמיר לכתחילה אפילו בשמע קול תרנגול ולא רציית לסמוך כמותם משום דהפרי"ח והגר"א עבדו עובדא להמיר כמו שכתב בפרי"ח ובספר מעשה רב. ויזכור שמדברי הפ"מ"ג משמע דקודם שיאיר היום מותר לצרך אפילו לא שמע קול תרנגול דדוקא בלאחר חלות צרייך לשמיעת קול תרנגול אך דברי הח"א ללאורה סתורים מדברי המ"א ממה שסיים לסוף סק"ג ומ"מ טוב לזוהר לכתחלה ומהו נובע דברי הדעה"ה אמנם כד נעיינ היטב נראה שהוא מפרש דברי המ"א כפשטיה דמה שכתב המ"א עיין סימן מ"ו ס"ח ר"ל דשם היקל רמ"א אפילו בלא שמע קול תרנגול דכונת הגמרא על מנהגו של עולם וא"כ אפשר לומר דכונת הזהר ג"כ מה שאמר כד קרא גברא הוא כעין זה וע"י סיים המ"א ומ"מ טוב לזוהר לכתחלה ר"ל להחמיר בדלא שמע אבל בדשמע יש להקל אפילו לכתחלה: * נשים וכו'. הטעם דהא חייבות ללמוד הדינים שלהם ועוד דחייבת לומר פרשת הקרבנות כמו שחייבת בתפלה א"כ קאי הברכה ע"ו. ז"ל מ"א. ולפ"י הטעם יכולה להוציא צנה"ת את האיש וכן כתב הפ"מ"ג שהדיא והגר"א נביאורו חולק ע"ז הטעם ע"ש אלא הטעם דמברכות הוא דאף דפטירי מתורה מ"מ יכולות לצרך ולומר וכו' דלא גריעא מכל מ"ע שהזמן גרמא דקיי"ל דיכולות לצרך עליהן וכלעיל נסימן י"ו ס"ב עיי"ש ולפ"י אין יכולות להוציא את האיש וקטן שהגיע לחינוך

גדלי אינו יכול להוציא את הגדול צנה"ת לפי מה שפונים הרבה פוסקים דנה"ת היו מן התורה וכ"כ הפ"מ"ג:

שער הציון

(כז) מ"א בסוף סימן ו' ודה"ח: (כז) דה"ח:

איש מצ"ח

ואפילו ברובא לחזור ולישן: 3. וכן פסק הכה"ח (כאן אות ל') דהכי עדיף: 4. ואם נסתפקה אם בירכה ברכת התורה לכ"ע לא תברך (הברכ"י הביאו הכה"ח אות ל"ד). ולפ"י נראה שאינה יכולה להוציא האיש בברכת התורה, וע' בבה"ל ובהערה בשו"ת הספר:

1. ע' להכה"ח (אות כ"ט) שכתב שאין לברך. וכ"פ מוהרמ"ך זצ"ל בשו"ת שואל ושאל (חלק ו' חא"ה סי' ג'). אמנם הגר"ע יוסף נר"ו (בהסכמתו שם) פסק שיש לברך ומ"מ מי שאינו מברך יש לו על מי לסמוך ע"ש: 2. ע' להכה"ח (סי' מ"ו אות מ"ט) דלדין יברך גם הברכות הנ"ל בשם ומלכות הגהות ותיקונים: א) שיכול:

תפילה שבו לגברא יתירה כדאמר לעיל, וביום הכפורים ליכא למימר הכי. מיהו אכתי טעם זה אינו מספיק, דהא אמר לעיל כל דטפי מילתא וכו' והלכך בראש חודש ומועד דאיכא קרבן מוסף קורין ארבעה ביום טוב דאסור בעשיית מלאכה חמשה יום הכפורים דענוש כרת ששה שבת דאיכא איסור סקילה שבעה, אלמא הא דטפי חד מחבירו אינו גורם אלא חד גברא יתירא^[יח]:

שמע ואינו עובר לפני התיבה, ותנן מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרין אותו עונה אחריהן מה שהן אומרין בפרק ג' דסוכה (לה.) והיינו טעמא משום דאינו מחויב בדבר, והכי נמי אמרינן בפרק ב' דשבת (נג.) הדליקה חרש שוטה וקטן לא עשה כלום, והא כל הני דרבנן נינהו ואפילו הכי מי שאינו מחויב בדבר אינו מוציא, ומאי טעמא מוציאות אשה וקטן לאחרים מברכת התורה לאחריה אם איתא דהא דאשה וקטן עולה למנין שבעה מיירי באותו שמברך לאחריה^[ט].

הכל עולין למנין שבעה אפילו אשה. התוס' בפרק ד' דראש השנה (לג. ד"ה הא ר"י) כתבו שר"י בר יהודא מוכיח מכאן דנשים אף על פי שפטורים ממצות עשה שהזמן גרמא אם רצו מברכות עליהן, מדעולות למנין שבעה אע"פ שפטורות מתלמוד תורה. ור"ת דחה דיש לומר הא דאשה עולה היינו באמצע שלא היו רגילין לברך כדאמר בריש פירקין (כא.) דפותח מברך לפנייה והחותם מברך לאחריה. ומסיימי התוס' מיהו עולין למנין שבעה משמע בסוף שבעה.

מיהו אפילו אם נפרש להא דאשה וקטן עולה למנין שבעה היינו דוקא באמצע הקרואים ולא מן המברכין לפנייה ולאחריה, אכתי תקשה הא דתנן לקמן המפטיר בנביא הוא פורס על שמע וכו' ואם היה קטן אביו או רבו עוברים על ידו, אלמא קטן מפטיר בנביא, והא המפטיר בנביא צריך שיקרא בתורה תחילה כדאמר בסמוך ואם כן המפטיר הוא הוה ליה החותם דמברך לאחריה, וכיון שקטן מפטיר בעל כרחך הוא מברך לאחריה ומוציא את כל הקרואים מברכה שלאחריה, ואמאי מוציא הא הוה ליה אינו מחויב בדבר. והא ליכא למימר דהחותם דמברך לאחריה לאו המפטיר הוא אלא אותו שלפניו שבו נשלמה מנין שבעה אבל לא המפטיר שאינו עולה למנין שבעה, דאכתי למאן דאמר עולה תקשה הא, ועוד אפילו למאן דאמר אינו עולה בעל כרחך המפטיר הוא החותם שמברך לאחריה, דאי אותו שלפניו אם כן המפטיר במה נפטר מברכה שלאחריה.

וקשה לי אם איתא דעולות למנין שבעה בסוף שבעה מיירי וכהוהא דמברך לאחריו, והא דאשה עולה משום דאע"פ שפטורה מתלמוד תורה הרשות בידה לברך, מכל מקום קשה דהא ברכה דלפניה של פותח ולאחריה של חותם מוציאין את כל השבעה שקראו בתורה, וכיון דאשה אינה חייבת בתלמוד תורה וברכותיה, הוה ליה אינה מחוייבת בדבר, והאיך מוציאה את כל השבעה קרואים מברכה שלאחריה. והכי נמי קשה לי מקטן דעולה למנין שבעה, אי בסוף שבעה מיירי דמברך לאחריה, האיך קטן מוציא מברכה דלאחריה את כל הקרואים כיון דאינו מחויב בדבר, מאי שנא ממגילה לרבנן דאינו מוציא לעיל בסוף פרק ב' (יט:), ולקמן תנן קטן אינו פורס על

וכי תימא דמפטיר קיל ואין צריך לברך לאחריה הואיל דאין צריך לקרות בתורה אלא משום כבוד התורה בלבד, דאם כן למה מברך המפטיר עכשיו לאחריה, דהא לעיל בריש פרקין (כא:) אמר והאידינא דכולהו מברכין

[יח] עיין ברש"ש ד"ה בטו"א, ובחידושי ראש יוסף.
[יט] עיין בבית יצחק ד"ה ואחר זמן מה שתירץ בזה.

הלכות ברכות סימן מז

עו באר הגולה

מז דיני ברכת התורה. ובו י"ד סעיפים:

א נדרים ס"א
ב ברכות י"א
ג הדר"א ד האגור
וה"פ ס"ב דברכות

א (א) ברכת התורה צריך (ב) [א] ליהרהר בה (ב) מאד: ב צריך לברך בין למקרא בין למשנה בין לגמרא: ג (ג) בין למדרש (טור): ג (ד) * יהכותב (ז) בדברי תורה * אע"פ שאינו קורא צריך לברך: ד * יהמהרהר בדברי תורה (ה) אינו צריך (ג) [ז] לברך: וה"ה (ו) דיכול (ז) לפסוק דין'נלא נמינת

שערי תשובה

בתורה עיין נלוש א"כ גם נסיפור דברים אשרינו שלנו משכימים כו' שפיר נקטיין גם מה שאומרים בשכמל"ו. וכן המנהג שאפי' המתפללים צנוק השכם ואומרים ק"ש קטנה קודם עמוד השחר אעפ"כ מסיימים זה בשכמל"ו: [א] ליהרהר. ענה"ע ועיין בשאגת אריה סי' כ"ד שהוכיח דברכת התורה דלוריימא ושם נבט' כ"ה כתב דמ"מ אם נסתפק אם אמר ברכת התורה אם לא לא יברך אלא אשר נחר ננו שהיא מעולה שבברכות. וזה דלא כמ"ש בשם פ"ח ויד אהרן. אך במח"צ דעתו דשז וא"מ עדיף ונסתפק לא יחזור ויברך והב"א ראה מלשון הרמב"ם וכחז שכ"כ במטה יהודה ע"ש ועיין נבט' דאפילו להפוסקים נסתפק חוזר ומברך מ"מ באשה אע"פ שגם היא מברכת בה"מ אם נסתפק אינה חוזרת לברך שנית ע"ש: [ז] לברך. ענה"ע ולקמן מוצא לדעין כוונתו שאם לא יוליא צפה ד"מ מיד אמר הברכה יש לחוש שמה אעפ"י שעמה להוליא צפה קלת דברי תורה מיד אמר הברכה. ועיין בהלק"ט ח"ב סי' קנ"ט

ביאור הלכה

* הכותב בד"ת. עיין צמ"צ נמה שכתבתי ולענין מעשה וכו' הלא המה הט"ו ומ"א והגר"א כולם הסכימו דהיי הרהור ואף דהפמ"ג מלמד דלר"ך לברך היינו משום דהוא מלמד נסיון ק"צ לדליגה הרהור כדכור דמי מדלוריימא דלא כפ"ח אלא לפי מה שהנחנו שם נסיון ק"צ דכמעט כל הראשונים והאחרונים סוגרים דהרהור לאו כדכור דמי מדלוריימא תולא דהין עס הט"ו ומ"א: * אע"פ שהרהור קורא. ואם הוא כותב ומעמיק וכוונתו רק כדי להרויח ממון אפשר דאפילו בקורא המיטיב ג"כ אין צריך לברך דאין זה בכלל לימוד ועיין נסיון ל"ח צמ"א סק"מ. ולפ"ו אפילו אם הוא שריר לכחוש סת"ם דדיגה הוא דלר"ך לקרות נפיו הדברים שכותב אפשר דאין לו לברך ע"י צרה"מ ועיין נט"ו שכתב דאפילו לדעת המחבר דמתיבה הוא כדכור אם פעולתו הוא רק כדי להרויח ממון אין זה בכלל לימוד ויש לדחות דשם כיון שכונתו הוא רק כדי להרויח אין נחשב הכתיבה לדיבור משא"כ כדכור ממש אפשר דלא נפקא מכלל ד"ת ככל גוויי וז"ע. ולענין מעשה יש להחמיר אם השכים צנוק לכחוש סת"מ לברך ברכת התורה מתחלה ולאמור סת"מ הפסוקין שניהגין: * המהרהר בד"ת וכו'. עיין צמ"צ והגר"א שמשקה ע"ז דהלא הרהור בתורה הוא ג"כ מלוג כדכתיב והגית וימס ולילה ונשמת אדם ריזה לדחות הקוליא ועיין נבט' עולם שמשגי על הג"א ומסקים להגר"א. אמנם מה דמשמע שם מיינה ללהגר"א הרהור בתורה הוא כדכור ממש ומחמת זה כתב שם דמה שכתב הרמ"א נסיון ק"מ דמי שלומד ע"י הרהור וכו' לית פיה איסורא וכו' הוא חיל לשיטתו כנ"ן דמסקים נהג"ה להמחזר דאפילו בתורה הרהור לאו כדכור דמי משא"כ לשיטת הגר"א יהיה איסורא אפילו ע"י הרהור דמשיג הפסק בברכות ק"ש ולענ"ד לא כיון יפה דגם הגר"א מודה דאפילו בתורה הרהור לאו כדכור אלא דס"ל דגם ההרהור הוא מלוג כדכתיב והגית וימס ולילה וכו"מ לשוני להמעין זו היטב ועוד ראה צורה לדברי דל"ה מלי מקשה הגמרא בשנת ק"ג ע"א מ"א אר"י הרהור לאו כדכור דמי והא"ר יומן כל מקום מותר להרהר בד"ת חוץ מנהמ"ר וכו' הס"מ נמי כתיב ולא יראה כן ערות דבר וכו' הלא לענין ד"ת לכו"ע הרהור כדכור וא"כ אפילו אם ולא יראה קאי ע"ו ג"כ הרהור אסור אלא ודאי כמו

באר היטב

(א) ליהרהר. אם ברכת התורה דלוריימא הוא או מדרבנן עיין בספר פני משה ח"א סי' א'. והפ"ח כתב נשם הפוסקים דהיי מדלוריימא ונפקא מינה שאם נסתפק אם צריך אם לאו חוזר ומברך כל הברכות אע"ג דליכא מדלוריימא אלא ברכה א'. יד אהרן. [ועיין נבט' אליהו רצה התפלה שיאמר קודם ברכת התורה]: (ב) נד"מ. ודוקא כותב ספרים לענין דרך לימודו ומיזן מה שהוא כותב אצל סופר שמעתיק ספר ואינו מנקה להדין מה שהוא כותב א"ל לברך וה"ה אם כותב אגרת שלומים אף שכותב איזה פסוקים א"ל לברך. מ"א וט"ו: (ג) לברך.

נה"מ א"ל שילמוד מיד ופשיטא דהרהור ד"ת עכ"פ לא מיקרי הפסק ואפשר הוא יושב ומרהר שמה יארע איזה ענין שיתערך להפסיק נשימה ולכן יש לו משנה ברורה

ע"ש ועיין בסימן נ"ח במ"ב ס"ק ה' שהעתקתי שם דברי הלבוש. יאמר אתה הוא עד שלא נברא העולם ולא עד שלא בראת [אחרונים]: א (א) ברכת התורה. עיין בשאגת ארי' סי' כ"ד דמסיק שברכת התורה הוא מן התורה ולכן אם נסתפק לו אם בירך ברכת התורה (א) חוזר ומברך ומ"מ כיון שהוא לו ספק (ב) לא יברך אלא ברכת אשר בחר בנו שהיא המעולה שבברכות כדאיתא בגמ' ועיין בשע"ת שהביא בשם קצת אחרונים דסוברין דמספק לא יחזור ויברך ובאמת קשה מאד לסמוך עליהם! אחר דהרכה ראשונים [הלא המה הרמב"ן והחינוך והרשב"א כפ' ג' שאכלן סוברים דבה"ת הוא מן התורה וידוע שעונש מי שאינו מברך על התורה גדול מאד. אך אם נזכר זה לאחר התפלה שכבר בירך ברכת אהבה רבה אפשר דיש להקל בזה אפילו אם לא למד תיכף לאחר התפלה [פמ"ג כפתיחה] ואם יכול לבקש מאחר שיוציאו בכה"ת או שיכוין לכתחלה בברכת אהבה רבה לפטור וללמוד תיכף לאחר התפלה מה טוב. ובפרט לפי מה שמצאתי אה"כ בספרי מאמר מרדכי שמביא בשם הלבוש וע"ת ג"כ דהוא מדרבנן כודאי צריך ליהרהר לכתחלה לעשות כן. וברכת התורה בצבור לכו"ע דרבנן משום כבוד הצבור שהרי כבר בירך בשחרית [אחרונים]: (ב) מאד. שלא ללמוד עד שיברך ויברך אותה בשמחה גדולה דמצינו שאחז"ל על מה אבדה הארץ ויאמר ה' על עזבם תורת ויברך שדבר זה נשאל לנביאים על מה אבדה הארץ שישאל היו עוסקים בתורה ומצינו שכל זמן שהיו עוסקים בתורה ויתר הקב"ה על עונותיהם ולכן לא ידעו על מה אבדה והקב"ה הבוחן לבבות ידע כי אע"פ שהיו עוסקין בתורה לא היו עוסקין לשם לימוד התורה אלא כמו שלומדין שאר חכמות ולכן לא ברכו בה"ת שלא היתה התורה חשובה בעיניהם ולכן לא הגינה. ולכן צריך ליהרהר מאד וליתן הודאה על שכתב בנו ונתן לנו כלי חמדנו. גם אחז"ל שאינו זוכה ח"ו להיות לו בן ת"ח עבור זה שאינו נוהר בכה"ת: ב (ג) בין למדרש. והמחבר (ג) ג"כ מודה בזה אלא דס"ל דהוא בכלל מקרא: ג (ד) הכותב. ס"ל דכתיבה עדיף מהרהור והטעם י"א משום (ד) דעביד מעשה וי"א (ה) דדרך הכותב להוציא חיבות מפיו בשעת הכתיבה. וכל זה בכותב ספרים לעצמו דרך לימודו ומבין מה שהוא כותב אבל (ו) סופר המעתיק ואינו מבקש להבין א"צ לברך דאין זה לימודי וכ"ש אם כותב איזה פסוק באיגרת הרשות לדבר צחות א"צ לברך כיון שאינו מתכוין ללמוד. ולענין מעשה (ז) הסכימו האחרונים שלא לסמוך על דעת המחבר לברך על הכתיבה לבדה ככל גוויי שהרי מ"מ אינו רק מהרהר בדברי תורה אלא דאוי לכל כותב בד"ת שיוציא מפיו קצת חיבות להנצל מברכה לבטלה אם אינו אומר פסוקי ברכת כהנים או ברייתא דאלו דברים אחר הברכה כמו שנוהגין: ד (ה) אינו צריך. דהרהור לאו כדכור דמי ולפ"ו יש ליהרהר לאותן (ט) הלומדים בעינין מתוך הספר שיהיו להוציא קצת ד"ת בפה אחר הברכה אם אינו אומר פסוקי ברכת כהנים או שאר ד"ת אחר הברכה כמו שנוהגין: (ו) דיכול וכו'. נראה דוקא לפסוק דין בין בעלי דינין דאינו דרך לימוד אבל ללמוד דין בספר בלי טעם מברך דלא גרע מכותב [מטה יהודא בס"י זה]: (ז) לפסוק. שהטעם שהוא עיקר הדין אינו אלא מהרהר בלבו. והגר"א בביאורו חולק ע"ז וס"ל דלא

שער הציון

- (ב) יכ"כ פ"ח וח"א ודה"ח: (ג) ש"א ודה"ח: (ג) פ"ח: (ד) דעביד מעשה וי"א (ה) דדרך הכותב להוציא חיבות מפיו בשעת הכתיבה. וכל זה בכותב ספרים לעצמו דרך לימודו ומבין מה שהוא כותב אבל (ו) סופר המעתיק ואינו מבקש להבין א"צ לברך דאין זה לימודי וכ"ש אם כותב איזה פסוק באיגרת הרשות לדבר צחות א"צ לברך כיון שאינו מתכוין ללמוד. ולענין מעשה (ז) הסכימו האחרונים שלא לסמוך על דעת המחבר לברך על הכתיבה לבדה ככל גוויי שהרי מ"מ אינו רק מהרהר בדברי תורה אלא דאוי לכל כותב בד"ת שיוציא מפיו קצת חיבות להנצל מברכה לבטלה אם אינו אומר פסוקי ברכת כהנים או ברייתא דאלו דברים אחר הברכה כמו שנוהגין: ד (ה) אינו צריך. דהרהור לאו כדכור דמי ולפ"ו יש ליהרהר לאותן (ט) הלומדים בעינין מתוך הספר שיהיו להוציא קצת ד"ת בפה אחר הברכה אם אינו אומר פסוקי ברכת כהנים או שאר ד"ת אחר הברכה כמו שנוהגין: (ו) דיכול וכו'. נראה דוקא לפסוק דין בין בעלי דינין דאינו דרך לימוד אבל ללמוד דין בספר בלי טעם מברך דלא גרע מכותב [מטה יהודא בס"י זה]: (ז) לפסוק. שהטעם שהוא עיקר הדין אינו אלא מהרהר בלבו. והגר"א בביאורו חולק ע"ז וס"ל דלא גרע
- 1. אמנם הכה"ח (אות ב') פסק שמספק לא יברך. וכ"פ בילקו"י (עמ' נ"ד): 2. וי"א שהוא בכלל תלמוד וכמב' בס"י ג' (כה"ח אות ד): 3. והכה"ח (אות ה) כתב דלט' הלבוש והפמ"ג והמט"י אין חילוק, וגם בכה"ג חייב לברך. (ומש"ש הכה"ח בסוד: בין סופר המעתיק ספר דרך לימודו או שכותב איזה ד"ת וכו', חיבות דרך לימודו ט"ס הן וצריכים להיות לבסוף או שכותב ד"ת דרך לימודו):
- הגהות ותיקונים: (א) הכא:

הקדמה

שונדא . שכלה רבינו אחי אלל אחי הקטן וגדול ממני בכל מיני דמיון חסידא קדישא הגאון ברוך"ש זלמן זללה"ה לאמר לו
 צווי משמו שלא יקבל שום מלאך מניד אשר יבא אליו . כי בזמן לא כביר יבא אליו מלאך מגיד . ואמר אף כי מן הב"י היה
 לו מגיד . היה זה לפני ב' מאות שנה שהיו הדורות חתקין . והיה שריו של אדמת הקדש . לא כן עתה שרצו המהפלים ונפרע
 בסו"ל א"ל כלל שיהיה כלו קדש קדשים בלי שום עירוב כלל . ונפרע הגילויים אשר בלא תורה . נפשו בתלה בהם . ולא היו
 נחשבים אללו כלל וכלל :

וגדולה מזו הוא היה אומר . כי אף מה שהנשמה משגת השגות נפלאות ונוראות בשינה ע"י עליית נשמה בשעשוע העליון
 במחיבתין עליון . אינו נחשב אללו כ"ל לביקר גדול והעיקר מה שהאדם משיג בזה העולם ע"י עמל ויגיעה כאשר
 הוא בומר בפיז ומפנה עלתו לד"ת בזה עושה ג"ר ליוצרו ית"ש . וזה כל האדם בעסק תורתו ית"ש . אבל מה שהנשמה משגת
 בשינה שהוא בלא יגיעה ובלא בחירה ורצון הוא רק קיבול שכל לבד שהקב"ה מעבי' בזה העולם היין עוה"ב . ומשמעות דבריו
 הק' היה שהיה לו עליית נשמה מדי לילה בלילה מיום עמדו על דעתו הקדושה . וכן אמר לי חד מתלמידיו ששמע כן מפורש
 יולא מפיו הק' . והתבונן נפלאות מאמת מהגה . שפעם אחד ביום א' של פסח הוו יתבי גביה הרי תלמידי מתלמידיו החשובים .
 ומאשר היו יודעים זה דרכו בקדש מעולם הפלגת שמחתו וחדות ה' משווא אשר היה שש ושמח ביו"ט כמלוא עליו בתורתו ית"ש
 אשר היה להפליא . ובאשר ראו אז שאין שמחתו במילואו וכובו כ"ל כהרגלו . שאלו פיו הק' ע"ז ולא ראה להשיב . והפלירו בו מאד .
 לא יכול להתאפק אמר מוכרחי לגלות לבס מה שאין דרכי מעולם בזה לקיים מ"ש דאגה בלב איש ישמחה לאחרים . כי בזו
 הלילה בא אלי אליהו (כמדומה בזכרוננו שאמרנו משמו שהיה אליהו ואפשר חד ממחיבתין פלאין) וגינה לי עניינים וחדושים
 נוראים אין חקר בשם י"ג על פ' עלו זה בנגב . ובעמדי צנקר מרוב הפלגת השמחה לא יכולתי להתאפק וההרתי בהם קודם
 צרכת התורה . ונשנשתי שתיכף נתעלמו ממני ואינם . (והוא לפי שיפתו הנקיה בש"ס א"ח שגם ההרבור גד"ת נאקר קודם
 ב"ה"ת) . ונחמורו וזכרו לו השי"ת יחזיר לרבינו את אבידתו . ואחר זמן מה שאלו אחד מהם אם כבר הוזכרה לו אבידתו .
 והשיב ב"ה שנתגלו לי שנית . והמה כ"ב מאות וק' אופנים . ובאשר ידעתי מפני מה נתעלמו ממני כן אני יודע מפני מה נתגלו
 לי שנית . ואמר לו שבאופן אחד מהם אני יודע כמות כל הדברות וכל אבר מה עניינו . ועלית על כלנה שהיתה אללו כשנע ממע
 שלא היה לרין לשום כוונות ויחודים ע"ז כלל . והאמת כי כן הסגרה נוחת . אחר שכל אחרי פיו והגיון לבו ומחשבתו יומם
 ולינה תמיד לא יחשו ורק אף עסוק גד"ת בנגלות ומע"ב ומעשה מרכבה . כידוע במעודו לא הלך ד"א בלא תורה ומפילין .
 והכל בקדושה וטהרה נפלאה . הלא אין מראין לו לאדם אלא מהרבורי לבו . ומה לורך לכוונות ויחודים לזה . ומרגלל בפומיה
 היה שכל ענין השינה לא בראו ית"ש רק לזה התכלית שכל מה שלא תהיה ביכולתו של האדם להשיג בעוד הנשמה מחוברת בגוף
 גם אחר כל היגיעה והעמל מלד הגוף שהוא מסך מדול . מגלין לה בשינה שהיא מופשטת אז מן הגוף ומלוששת בלבד העליון
 חלקה דרנבן :

אמנם מכל ענייני הגוראים ומעשיו הנפלאים . גם מכל אשר מלאחי ראינו בעיני נבתי קדשו כ"ס כהוב יושר רזין פלאין
 קדישין מה שגילה לו יעקב אבינו ע"ה ואלהיו ז"ל . ושאריו מקומות שבוהב קחם שנתגלה לו . עדיין לא נבחר אללי אם
 היו אלו הגילויים בהקין . ואולי היה בשינה ע"י עליית נשמה במחיבתין עליון . אבל זה נחאמת אללי שהיה לו צבירור עליית
 נשמה מדי לילה בלילה מיום עמדו על דעתו הקדושה כ"ל . אמנם מעיין גילויים בהקין לא ידעתי מהנו צבירור . כי היה כחוס
 וסחוס מאד מלגלות . והמעט אשר זכיתי לשיחתו בסיפור ענין נפלא לפרקים רחוקים ע"י סיבוב דברים . רק מעיין א' נפלא
 אשר שמעתי מפיו הק' הממעט שהיו לו גילויים גדולים נוראים גם בהקין . נאמן עלי אנה ששנשים ששמעתי מפיו הק' כי היה
 צוילנא איש מולם תלום . הלומות נוראים מבהילים כל שומעיו . כי היה מגיד לכל אדם מה שהו ומעשיו בחדרי משכבו . ונפלה
 אימתו על הצריית מאד . והבוא לפניו . ואמר לו ר' מרשוני לומר דבר אחד לפניכם . כי זה שבויעים ביום ה' ישבתם בזה
 המקום ומידשחתם בפ' האזינו על אותן ואתן הפסוקים וישג אללכם רש"י מימין והאריז"ל משמאל . והיה רבינו מתפלל מאד
 מאין ידע ילוד אשה מזה . ואמר זכרתי ששלחתי אז מקודם גם הנבאי שלי מביתי . ואמר לו רבינו כ"ע אמת שחדשתי אז
 עניינים נוראים . ומדי דברו זאת להבו פניו מאד והמשמעות שהיו באמת עניינים נפלאים רזין פליתי עליונים שהיו ראוין
 לדורשן בפני רש"י . אח"כ הין בפני המולם הג"ל הצין והכיר שהוא בעל מרה שחורה ובעל מרה שחורה לפרקים הלומותיו
 נדקות ואמיתים . ועכ"ז עוה להבנאי לדחפו ולגרשו :

ובאמת כי לא נפלאות צפיתי . כל מעשיו וענייניו הנפלאים . וגילוייו הנוראים . לפי אשר נפצי יודעת ועיני ראו שכל המ"ת
 דברים שהתהו"ק נקית בהם כולם נתקיימו צרבינו הגדול והקדוש כ"ע . ועסקו בתורה לשמה בכל כחו . בקדושה גדולה
 שנקדשות וטהרה נפלאה שבעהרות . ולא הניח דבר קטן ודבר גדול . תלמוד בבלי וירושלמי ומכילתא וספרא וספרי ותוספתות
 וכל המדרשים . והזהר"ק וההקונים מע"ב ומעשה מרכבה . והס"י . וכל דברי קדשם של התקובלים הראשונים וכתיב האריז"ל .
 על כולם יגע יגיעות רבות נוראות לא יבוער . לפלג דבריהם . ולהעמיק בהם עמקות נורא . ולהגיה אורות תאופל השיבושים .
 עד אשר האיר נתיבות דבריהם הק' כולם צרורים ומחוררים תורת אמת צפיהו לאמיתת של תורה . וכל תשנתו היתה קדורה לו .
 פרוכה ושמורה . ובכל כחו עבדה ושמרה . ותן נפשו מתע על כל דבר ודקדוק מן התורה . והין לארכע אמותיו לא
 נסתכל מעודו . וגדול פרישותו מכל ענייני העולם היה להפליא . עד אשר לא שאל מעולם על שלום בניו . ומעודו לא
 כתב להם שום מכתב פ"ש . ולא קרא מכתבם . איש חי צאילנא דחיי אחו אשר כמעט לא פטע עפע שניה מיום עמדו
 על דעתו הקדושה . עד אשר ניתנה לו התורה במחנה . ושתי כליותיו נעשו כשתי מעיינות נוצעי' מקור חכמה . והיו
 מתגברים והולכים מיום ליום ומשעה לשעה . ונוסף עליהם שפלות דעתו ונתיבות רוחו וענותותו הנוראה במקום גדולת
 תורתו . ומי שלא ראה קדושת תורתו ועבודתו ונקיית עהרת פרישותו וחסידותו וענותותו לא ראה מאורות מימיו . לבי
 יהגה אימה מדי דברי צו בהעלותי על זכרוננו עודנו בחיים מותו פומד ומשמש לפניו ית"ש כאחד מלבא מרום במרום .
 שימו לבכם והתבוננו וראו . מי ראה כאלה צדורות אלנו . ומי שמע כזאת נכמה דורות שלפניו . האמלא בזה :

לזאת כל נפלאות מעשיו וגילוייו הגדולים לא נפלאו אללי . כי בא שכתרו זו תורה וזו שכרה . משמיהו זכו לי בחלקו
 מכל עמלו . הלא מקורת בידינו מהתנא ר"מ שזוכה לדברים הרבה . קתס ולא פי"ה מה המה אלה הדברים ואח"ל
 שהם הדברים שפרע אח"ל . שהרי אמר אח"ל ולא עוד כו' הרי שהם מילתא בפי נפשא . אמנם רמז לדברים נפלאים
 וגילויים עליונים נוראים שאינם דבר המושג לאומרנו ולבארנו . ועיינו ראו שכל המעלות בקדש המעיינים שם טלם נתקיימו
 צרינו

ה' הרמז"ס פ"ו מה"מ * וז' הרא"ש * והגור ש"ח לעסוק ב"מ וכן הוא נוסח אשכנזי ופלאח"ל ו תוספות פ"ו דברכות ופ"ק דפסחים ופ"ק דכתובות ג"ס ר"מ הרא"ש בפ"ק דברכות ו דברכות ו"א ח יושלמי ג"ס ב ג"י למיזן ש"י י"י ור' יונה והמחבר ב ג"י מדברי הרמז"ס

טעם לדבריו (ר"ן פ"ק דשנת ופ' כל הללמים כמז דהו כההור): ה' ברכות התורה אקב"ו (ח) * על דברי תורה (ט) והערב נא וכו' (י) ואשר בחר (ד) בנו: ו' 'אומר והערב עם (ה) (יא) וי"ו: הגה ו"א גלא וי"ו וכן נהגו (רמז"ס פ"ו מהלכות תפלה ורש"א ג"ס המאור ואנדורהס). אגל (יב) יותר טוב לומר (ו) [ג] צו"ו: ז' * ברכת (יג) אהבת עולם (יד) * פוטרת ברכת התורה (טו) * אם למד (ו) (טז) מיד בלי הפסק: ח' * ויש להסתפק אי סגי בקורא (ח) ק"ש סמוך לה מיד בלי הפסק ולכן (יח) יש לזיזו לברך ברכת התורה קודם אהבת עולם: ט' וי"א (יט) שאם הפסיק בין ברכת התורה ללמודו אין בכך כלום יוהננון שלא להפסיק ביניהם

שערי תשובה

באר היטב

שכתב השומע ד"ח נרין לנרין כיון דשומע כעונה עדיף מהרהור וגם שהמנרן לא הפסיק שהרי כל היום חל עליו טובת לימוד וצנה"מ א"ל ללמוד מיד ע"ש. ועיין במח"ב שכתב לישב מהיהא דפי קמ"ל דהעולה למורה יקרא צנתח עם הש"ך שלא היה ברכמו לנטלה ע"ש ובט"ו ובפ"ח ושאלות יעב"ך ח"א ס"י ע"ה ובשור"ט זקן אהרן סימן סמ"ך ונראה להחמיר שאף שאינו רוצה ללמוד צנמ"ו רק שומע מאחר שלומד ושומק שיצרך ברכת המורה קודם ולא דמי להרהור בלד: [ג] צו"ו. ענה"ט ובש"ט כתב טעמא להארי"י וז"ל שכשהיה שומע מפי אחרים

דהרהור לאו כד"ד. לפ"ז יש לזיזו לאותן לומדים צעיון מתוך הספר שיזוהר להוציא קצת ד"ח צפה אחר הצרכה: (ד) צנו. כתב באגרת הרמז"ס דגם הגר יוכל לברך כן מ"א ע"ת. וז"ל ולומדי תורתך לשמה צ"ח וסכנה"ג ויכוין להתפלל על צניו שיהיו לומדים וכן צולא ניגע לריק ולא נלד לזבלה: (ה) וי"ו. דברכה אחת היא דאילו היתה צרכה צפ"ע היתה פותחת צברוך. ואע"ג דסמוכה לצברכה היא מ"מ כיון דברכות קצרות הן ה"ל לפתוח צברוך מיד דהוי אצרכה הבדלה שפותחת צברוך אע"פ שהן סמוכות כיון חס תאמר בלא וי"ו הו הערב נא ברכה צפ"ע והו הפסק לאותה דעה ש"ל צרכה א' היא. והארי"י ו"ל היה אומר שצרכה צפ"ע הוא" והיה עונה אמן אחר לעסוק בד"ח ואפ"ה היה אומר והערב צו"ו. ספר נגיד ומנזה וכ"כ היד אהרן דלא כפר"ט ע"ש. ובל"ח אות פ"ג כתב לענות אמן אחר לעסוק בדברי תורה פסיקא הו עיין בשכנה"ג. ובתשובת מטה יוסף ח"צ סימן ס': (ז) מיד. ואז פוטרת לימוד של כל היום ודוקא בצברכה אהבה רבה נרין ללמוד מיד דלא הו עיקר צרכה לצברכה המורה אלא לק"ש איתקן. אגל צרכה אשר צמר צנו וצרכה לעסוק בתורה שנתקנו עיקר לצברכה המורה היא פוטרת כל היום. ר"י ועט"ו: (ח) ק"ש. ד"ל דק"ש הו כדברי תפלה וצ"י הוכיח סברא זאת מדאיתרין

ביאור הלכה

משנה ברורה

שכתבו ודוק: * ברכת אהבת עולם וכו'. עיין נמ"צ ועוד ג"מ למי שאינו רגיל ללמוד שרואה ללמוד חיפך אחר ערפית דאינו נרין לברך אפילו לדעת המחבר לקמן בטעמין י' לפי מה שכתב הרמ"א שם דמחמיר בהפסק צמי שאינו רגיל לחזור על לימודו: * פוטרת. עיין נמ"צ ומדברי תר"י שם משמע לכאורה דאם יודע שדאי שלא כיון או כגון שזכר שלא אמר ברכת המורה עד אחר שאמר אהבה רבה אין אה"ר פוטרת אגל מדברי הרא"ש² שם לפי מה שהסביר סברת הירושלמי שמתרין לשנות על אחר לכאורה אין לחלל בה. אך ראה זה מלאמי אה"כ בפמ"ג בסיומן י"ב דאם רוצה יוכל לכוין בפירוש בצברכה אהבה רבה שלא לפטור לצרכה"מ דמה לכונ"ע אינו יואל אפילו למ"ד מנזת אינן צרכות כונה עי"ש ולפלא שלא זכר הפמ"ג כלל דברי תר"י הג"ל. * אם למד מיד. עיין נמ"צ ג"ס הלש"ט אה"כ מלאמי ציזת מזה כספר אור זרוע הגדול דדוקא אם הפליג בעסקיו בין צרכה אה"ר ללימוד מיהו כל עניני תפלה וגם שהולכים אחר ספריהם להביאם לבהמ"ד אין זה הפסק עכ"ל ונראה דדוקא אם לא הפסיק דטור אגל אם הפסיק דטור שלא מענינו גס להא"י יחזור ויברך. ויש להסתפק. עיין נמ"צ וי"ל שאם נאטקף לזה עוד שישן ציוס שנת קבע לכונ"ע יש לסמוך ע"ו ולנרין כי בלא"ה כמעט כל הפוסקים מנרין

גרע זה מהקורא מקרא בלבד דצריך לברך. ואפי' בהרהור לכד מחמיר שלא להרהר כ"ו שלא בירך בה"ת. ולכונ"ע מותר לעשות איזה פעולת מצוה קודם בה"ת אע"ג דבעת"ה מעשה בודאי הוא מהרהר בדין הזה אפ"ה מותר דכל שאינו מתכוין ללימוד א"צ ברכה [הגרי"א לקמן בס"ן]: ה' (ח) על ד"ת. ומנהג מדינותינו לומר לעסוק בד"ת. גר יכול לומר ברכת אשר צאצאינו כי כל מי שהוא ת"ח וכונו וכן בנו ת"ח שוב אין התורה פוסקת מזרעו שנאמר לא ימושו מפין גורו וא"צ לכך כי בכלל וצאצאינו הוא ג"כ בני בניו [מ"א]: (י) ואשר בחר. ותמיד תהיה תפלת האב והאם שגורה בפיהם להתפלל על בניהם שיהיו לומדי תורה וצדיקים ובעלי מדות טובות ויכוין מאוד בברכת אהבה רבה ובברכת התורה בשעה שאומרים ונהיה אנחנו וצאצאינו וכן כשאומר בובא לציון למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה: ו' (יא) וי"ו. דברכה אחת היא דאלו היתה ברכה כפ"ע היתה פותחת בברוך ואע"ג דסמוכה לחבירתה היא מ"מ כיון דברכות קצרות סמוכות שאם רצה אומר על כל אחד בפני עצמו על הנר ועל הבשמים: (יב) יותר טוב וכו'. כי בזה יצאנו ידי כל הדיעות אבל אם תאמר בלא וי"ו הו הערב נא ברכה בפ"ע והו הפסק לאותה דיעה ש"ל ברכה אחת היא וכן נוהגים כהיום (ט) לומר והערב בו"ו ולענין עניית אמן אחר לעסוק בד"ח יש דיעות בין האחרונים. ורוב (י) האחרונים מצדדים שלא לענות אמן² ונכון שיברך המברך ברכה זו בלחש: ז' (יג) אהבת עולם. נקט אהבת עולם לפי מה שפסק לקמן בסיומן ג"ט³ ס"א אבל להרמ"א שם אומרים אהבה רבה בשחרית. ופשוט דה"ה בברכת אהבת עולם בערבית ג"כ שפוטרת דזיל בתר טעמא. ונ"מ לענין אם עבר וישן שינת קבע על מטתו קודם לדעת המחבר לקמן בסעי' י"א דשינת קבע הו הפסק ואפילו לפי המנהג שנהגינן כדעת הי"א שם להקל מ"מ טוב יותר שיכוין בברכת אהבת עולם לפטור לצאת ידי דעת רוב הפוסקים המחמירין בזה כמבואר לקמן במ"ב עי"ש. ועיין בבה"ל עוד ג"מ: (יד) פוטרת. שיש בה מעין ברכת התורה ותן בלבנו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים וכו' ולכאורה מרסתם משמע דאפילו לא כיון בעת הברכה לפטור בזה בה"ת סגי ועיין בבה"ל: (טו) אם למד. דברכת אהבה רבה (יא) כיון דניתקן העיקר לק"ש לא מיתחזי לשם בה"ת אלא בשונה מיד וכתב הלבוש שאף אם התפלל וסיים התפלה אינו נקרא בזה הפסק כיון שאח"כ למד מיד: (טז) מיד. אפי' מעט לשם מצות לימוד ואז שוב לא יצטרך לברך (יז) כל אותו היום אפילו הפסיק ועמד וחזר ללימודו על דרך שיתבאר לקמיה בברכת התורה: ח' (יז) ויש להסתפק. ד"ל (יג) דק"ש הו רק כדברי תפלה כיון שאינו אומר זה לשם לימוד ועיין בביאור הגרי"א שהוכיח בפשיטות דאין ק"ש מועיל לזה אח"כ מצאתי ג"כ כספר אליהו רבא שהביא כן מהרבה פוסקים ופסק כן להלכה⁴. ונראה דאם קרא ק"ש לאחר זמן ק"ש דהו בקורא בתורה אפשר דלכו"ע אין צריך לחזור ולברך אפילו אם לא למד אח"כ מיד: (יח) יש לזיזו. דשמא (יד) ישכח ללמוד חיפך לאחר התפלה: ט' (יט) שאם הפסיק. טעמם דדוקא באהבה רבה דלא הו עיקר ברכה לברכת התורה אז אינו פוטר אלא א"כ למד מיד בלי

שער הציון

(ט) ח"א: (י) המטה יהורא ופמ"ג ודה"ח: (יא) הרא"ש: (יב) לבוש ומ"א: (יג) ב"י: (יד) גם אפשר דכוונת השו"ע אם אין דעתו ללמוד מיד:

איש מצ"ח

1. והכה"ח (אות י"א) כתב לומר עוד וצאצאי עמך בית ישראל: 2. ומהרה"ו העיד שרכינו הארי"י ז"ל נהג לענות אמן וכ"כ האחרונים (כה"ח אות י' וי"ג): 3. ועוד ג"מ לגבי קטן שנכנס לעול המצות, שכלילה הראשון של שנת הי"ד אין לו ללמוד בלי ברכת התורה, כי מה שבידך בכקר הוא מצד מצות חינוך ואין זה הגהות ותיקונים: א) היא: ב) פ"א ברכות אות י"ג: ג) דבשעת: ד) ס': הערות והארות: ו) עיין בה"ל ס"י ג"ב ד"ה ורע עוד כו':